

Onderzoek onder bijna 900 melkveehouders toont aan:

Veehouder onderschat groei melkproductie

De toename van de melkproductie na 1 april 2015 gaat sneller dan veel melkveehouders verwachten. Dat blijkt uit onderzoek van Melkvee onder 894 melkveehouders. Ongeveer twee op de drie ondervraagden voorziet een geleidelijke groei van de landelijke melkproductie, terwijl velen juist vooral in het eerste jaar na afschaffing meer gaan melken.

De Nederlandse melkveehouderij staat aan de vooravond van een groeigolf. De meerderheid van de melkveebedrijven bereidt zich voor op het nieuwe tijdperk zonder productiebeperking. Ruim twee op de drie melkveehouders heeft zijn bedrijf inmiddels uitgebreid, is daar momenteel mee bezig of gaat dat nog doen, zo blijkt uit het onderzoek onder 894 melkveehouders. Het is dan ook

niet verwonderlijk dat het gros van de groei in het eerste jaar na afschaffing van het melkquotum wordt gerealiseerd.

De toename van de melkproductie na 1 april 2015 gaat sneller dan veel melkveehouders voorspellen. Twee op de drie boeren voorzien een geleidelijke groei van de melkproductie na 1 april 2015, terwijl de cijfers van het onderzoek juist een veel snellere expansie

van de productie na deze datum laten zien (zie grafiek 1 op pagina 16). Een op de drie melkveehouders geeft aan dat op zijn bedrijf het melkquotum in de periode van 1 april 2015 tot en met 31 maart 2016 tussen 5 en 10 procent groeit ten opzichte van het melkquotum. Bij 17 procent van de bedrijven neemt de productie met 11 tot 15 procent toe en bij 15 procent van de aan het onderzoek

Copyright foto

Capaciteit stal en robots volop benutten

Wie: **John en Mikel Dekker**

Wat: **verdubbelt melkveebedrijf van 63 naar 130 melkkoeien**

Waar: **Middenmeer (NH)**

Melkveehouder John Dekker (48) in Middenmeer voegt het komend voorjaar 75 vaarzen toe aan zijn veestapel. Daarmee groeit zijn veestapel in de aanloop naar het einde van het melkquotum van 63 melkkoeien naar 130, exclusief droge koeien. In december gaat hij de eerste 15 vaarzen melken. De overige 60 vaarzen, overwegend via internet gekocht bij collega-melkveehouders, volgen in april en mei 2015. Verder heeft hij 60 procent van zijn koeien geïnsemineerd met gesekst sperma om ook over twee jaar over voldoende vaarzen te kunnen beschikken. Met deze stappen is in één klap zijn in 2007 gebouwde stal vol. De jaarproductie van Dekker stijgt daarmee van 700.000 kilo naar 1.200.000 kilo melk.

De melkveehouder verhuisde zeven jaar geleden van 't Veld naar het 10 kilometer verderop gelegen Middenmeer om plaats te maken voor woningbouw. Met de nieuwbouw hield hij al rekening met een mogelijke bedrijfsuitbreiding. Tot voor kort molk hij zijn koeien met één robot, maar twee jaar geleden kwam er een tweede bij. Hij is blij dat het melkquotum ophoudt te bestaan. „Dat geeft lucht. Ik heb een opvolger, mijn zoon, die dit jaar de MAS in Leeuwarden heeft afgerond. Hij werkt nu nog als zzp'er bij een melkveehouder, maar het is de bedoeling dat we beiden als volwaardige arbeidskracht op onze firma aan de slag gaan“, vertelt Dekker. Hij heeft naast

een melkveebedrijf op 78 hectare (waarvan 53 hectare in eigendom) een opslagloods voor 600 ton aardappelen en 600 ton uien die hij jaarlijks verhuurt aan akkerbouwers uit de buurt. Verder verhuurt hij 10 hectare aardappelland en 6 hectare tulpenland. Hij verbouwt 10 hectare suikerbieten en 13 hectare graszaad.

Verdere uitbreidingsplannen na 1 april 2015 heeft Dekker niet. „We gaan eerst maar eens twee jaar draaien om de puntjes op de i te zetten. We verdubbelen het aantal melkkoeien met een grote groep vaarzen en ik verwacht dat we wat aanloopproblemen zullen hebben.“

Zorgen over de gevolgen van een mogelijke dip in de melkprijs maakt hij zich niet. „Ik denk dat de melkprijs in eerste instantie zal zakken tot 32 of 33 cent, maar dat die zich daarna zal herstellen. We leveren voor een wereldhandel. Een tekort aan melk in Australië of Nieuw-Zeeland merken wij ook in positief opzicht. Er zijn geen grenzen meer. Daarnaast verwacht ik dat een aantal melkveehouders zich na 1 april 2015 gaat herbezinnen en mogelijk de omvang van hun bedrijf terugschroeft. Bovendien zullen een hoop bedrijven struikelen over de mestwet. De mestafzet is de rem op de ontwikkeling. Dat geldt ook voor mijn bedrijf. Ik heb de laatste jaren tot 25.000 euro per jaar aan het leasen van quotum besteed, dat ben ik straks mogelijk kwijt aan de afzet van mest.“

deelnemende boeren met minder dan 5 procent. In de periode na 31 maart 2016 groeit bij 41 procent van de melkveehouders het melkvolume tussen 0 en 5 procent en bij 39 procent tussen 5 en 10 procent.

Snelle stijging

Ongeveer 17 procent van de melkveehouders verwacht dat de hoeveelheid geproduceerde melk in Nederland snel fors stijgt. Een melkveehouder uit Overijssel laat in een schriftelijke reactie weten: „Ik verwacht wel een snelle stijging. Maar in 2017-2018 vindt stabilisatie van de productie plaats. Ten eerste zijn mest en voer groeibeperkende factoren. Daarnaast denk ik dat veel veehouders hun gewenste omvang zullen heroverwegen wanneer ze tot net boven hun eigen kunnen gegroeid zijn.“ Een Friese melkveehouder ziet een ongebreidelde groei om vergelijkbare regels beteugeld: „De hoeveelheid grond is beperkt. Intensieve melkveehouderij zal uitermate marginaal blijken en zeker niet voor iedereen weggelegd. Veel afhankelijkheid van de voermarkt. Beperkingen op het gebied van fosfaat en meer druk van de (lokale) overheid die wil dat melkveebedrijven grondgebonden blijven.“

Wetgeving blijkt bij meer dan de helft van

de deelnemers aan het onderzoek een groeibeperkende factor te zijn. Een op de drie boeren heeft niet de ruimte (beperkte grond en eigen ruwvoer) om te groeien, terwijl ongeveer 15 procent aangeeft dat het schort aan financiën om het bedrijf te kunnen ontwikkelen. Ook toenemende vraag van arbeid en het ontbreken van een opvolger zien veel veehouders als rem op de expansie van het melkveebedrijf. Een op de vijf melkveehouders geeft overigens aan dat hij geen enkele belemmering in groei ervaart.

2020: 30 procent groei

Dat de Nederlandse melkveehouders na 1 april 2015 meer melk produceren, staat buiten elke discussie. De expansie komt vooral voort uit grotere melkveebedrijven die tot 1,5 miljoen kilo melk gaan produceren, toont de uitkomst van het onderzoek aan (zie grafiek 2). Heeft op dit moment 18 procent van de melkveebedrijven een melkproductie van minder dan 500.000 kilo, in 2020 is dit getal gedaald tot 9 procent, laat het onderzoek zien. Meer dan de helft van de bedrijven (53 procent) zet momenteel tussen 500.000 en 1.000.000 kilo melk om. Over zes jaar is dit gedaald tot 32 procent. Het aandeel melkveehouderij dat nu nog jaarlijks

tussen 1 en 1,5 miljoen kilo melk levert (19 procent), stijgt in 2020 tot 33 procent. Het aantal bedrijven met een productie van 1,5 tot 2 miljoen kilo melk neemt in deze periode toe van 5 naar 11 procent. Het belangrijkste argument om uit te breiden is dat melkveehouders verwachten met een groter bedrijf de kosten lager te kunnen houden, geeft bijna de helft van de respondenten aan. Op basis van deze cijfers kan voorzichtig worden berekend dat de melkproductie in 2020 ongeveer 30 procent in volume groeit ten opzichte van de melkproductie in de zomer van 2014. Daarbij moet worden aangetekend dat stoppers vermoedelijk niet hebben meegedaan aan de enquête.

Verdrievoudigd

De manier waarop bedrijven zich voorbereiden op het einde van het melkquotum loopt sterk uiteen. „We hebben de laatste jaren geen quotum meer aangekocht, maar hebben wel al onze stierkalveren aangehouden“, laat een melkveehouder uit Noord-Brabant weten. „Daardoor hebben we voer, mestafzet, stalling, kapitaal en arbeid al georganiseerd voor de nieuwe situatie. We zijn een jaar geleden begonnen met het gebruik van gesekst sperma, zodat we op 1 april onze melkveehouderij ►

Geen noodzaak om te groeien

Wie: **Sjaak van 't Hoog**

Wat: **breidt zijn bedrijf met 60 koeien niet uit**

Waar: **Zuilichem (GD)**

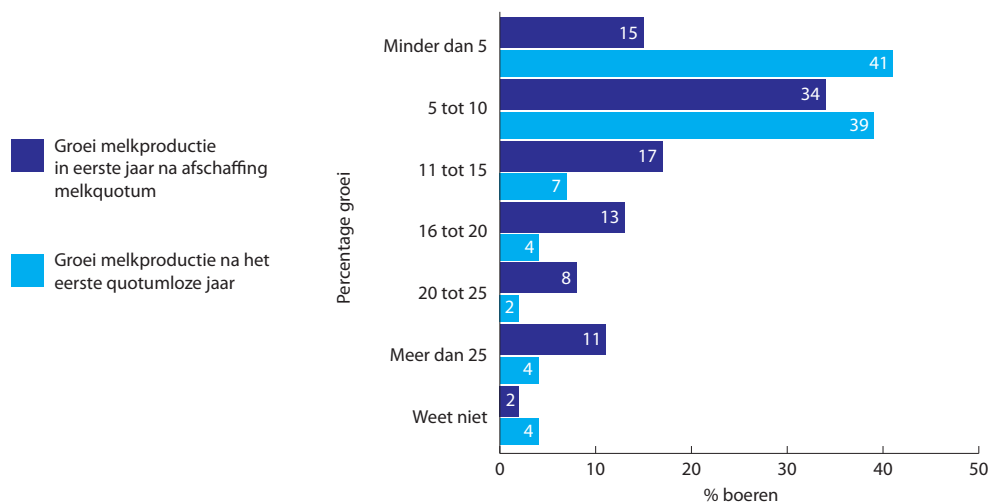
„Een modeverschijnsel.” Zo noemt melkveehouder Sjaak van 't Hoog (49) uit Zuilichem de expansiedrift van de melkveehouderij. Van 't Hoog houdt samen met zijn vrouw Bea 60 melkkoeien op een 33 hectare tellend biologisch melkveebedrijf en heeft daarnaast een zorgtak.

Hij heeft geen enkele ambitie om zijn melkveetak uit te breiden. „Ik kan geen reden bedenken waarom ik mijn bedrijf zou moeten laten groeien. Ik verwacht niet dat ik meer verdien wanneer ik volop in de ontwikkeling van mijn bedrijf investeer. Ik hoef niet te groeien om het groeien. Ook niet om financiële redenen. De huidige biologische melkprijs bedraagt 50 cent. Dat is een goede prijs, die is losgekoppeld van de gangbare melkprijs. Dat geeft stabiliteit. De biologische melkprijs beweegt dus niet mee met een eventueel lagere gangbare melkprijs. Bovendien is de vraag naar biologische melk in Nederland beperkt. Sommige biologische melkveehouders kiezen ervoor om terug te schakelen naar een gangbaar houderijsysteem om hun bedrijf te kunnen uitbreiden. Anderen kiezen weer voor een gangbaar melkveebedrijf vanwege het aanbinderod. Ik blijf op

de huidige manier doorgaan, samen met de zorgtak, die meer financiële zekerheid geeft. Het bevalt me prima.”

De laatste keer dat de biologische melkveehouder zijn bedrijf ontwikkelde, was in 1992. Zijn vader en oom splitsten in dat jaar hun gezamenlijke bedrijf. Van 't Hoog zette samen met zijn vader het melkveebedrijf voort en kocht er 100.000 kilo melkquotum bij. „We hadden toen samen een goede boterham.” In 2000 nam hij het bedrijf van zijn vader volledig over. Sinds die tijd werkt hij met plezier op zijn bedrijf. „Ik melk in een 2 x 4 melkstal en kan het werk goed aan. Soms springt mijn vrouw – die grotendeels verantwoordelijk is voor onze zorgtak – bij. Groei betekent voor mij een grotere arbeidsbehoefte, mest afvoeren en voer aanvoeren. Ik schiet daar voor mijn gevoel niets mee op. Het draagt niet bij aan een hoger rendement. Mijn zoon heeft aangegeven dat hij mogelijk het bedrijf wil overnemen. Als hij het op een andere manier wil, gaan we het aanpassen. Ik heb wel eens tegen hem gezegd: 'Voor mijn part ga je kamelen melken', dat mag hij dan tegen die tijd zelf bepalen. Ik houd het bedrijf in ieder geval zoals het is.”

Grafiek 1. Met hoeveel procent denkt u uw bedrijf te gaan uitbreiden?

een forse boost kunnen geven.” Er zijn meer boeren die zonder in quotum te investeren hun bedrijf hebben voorgesorteerd op de nieuwe fase, onder wie een melkveehouder uit Overijssel die laat weten: „Ik heb de afgelopen jaren al meer koeien aangehouden, maar de productie juist verlaagd, zodat ik geen duur quotum hoef te kopen/leasen. Aankomend jaar ga ik de productie verhogen.”

Sommige melkveehouders zijn al jaren bezig om hun bedrijf te ontwikkelen, zoals

een jonge melkveehouder uit Gelderland aangeeft: „We gaan dit najaar nog een stap van ongeveer 30 procent maken. Daarmee is ons bedrijf sinds 2006 verdrievoudigd.”

Ontwikkeling melkprijs

De groep bedrijven die niet uitbreidt, bestaat vooral uit melkveebedrijven met 50 tot 100 melkkoeien. Veel van de boeren uit deze groep wachten af hoe de melkprijs zich gaat ontwikkelen. Daarnaast is ongeveer

de helft van deze groep tevreden met de huidige omvang van hun bedrijf. Een ander belangrijk argument om niet uit te breiden is dat ze geen opvolger hebben, of dat voer en arbeid een beperkende factor vormen. Een melkveehouder uit Drenthe is aan het rekenen geslagen en geeft aan: „Ik kijk naar de kostprijs en kan niet berekenen dat ik meer ga verdienen als ik meer koeien houd, terwijl ik wel meer werk krijg.” Een collega van hem uit Groningen geeft een vergelijkbare reden op:

Eerst wachten op ontwikkeling melkprijs

Wie: **Arend Luning**

Wat: **wacht met uitbreiden melkveebedrijf**

Waar: **Ansen (DR)**

Hij kijkt de kat eerst even uit de boom. Melkveehouder Arend Luning (57) uit Ansen wacht met het uitbreiden van zijn bedrijf totdat hij duidelijkheid heeft over wat de invloed is van de onrust in Oekraïne en het naderend eind van het melkquotum op de melkprijs. „Er is de afgelopen jaren veel gebouwd bij melkveehouders. Veel stallen staan nog niet vol. Dat zal na 2015 wel het geval zijn. Dat heeft ongetwijfeld een drukkend effect op de melkprijs”, verwacht Luning, die wegens rugklachten voor 50 procent is afgekeurd. Hij houdt 20 koeien die hij melkt in een 2 x 3 doorloopwagen. In de winter staan zijn koeien in een tot Hollandse stal omgebouwde schapenschuur in de bebouwde kom van Ansen. Daar heeft hij ruimte om 45 koeien te houden, zijn NB-vergunning biedt de mogelijkheid tot het houden van 47 koeien. Maar die ruimte benut hij niet. Groei hoeft van hem niet zo nodig. Hij is financieel niet alleen afhankelijk van de boerderij omdat zijn vrouw een baan van 32 uur per week heeft. Bovendien heeft hij zijn bedrijf hypotheekvrij. Ondanks dat hij geen noodzaak ziet om zijn bedrijf uit te breiden, houdt hij toch wat extra jongvee achter de hand

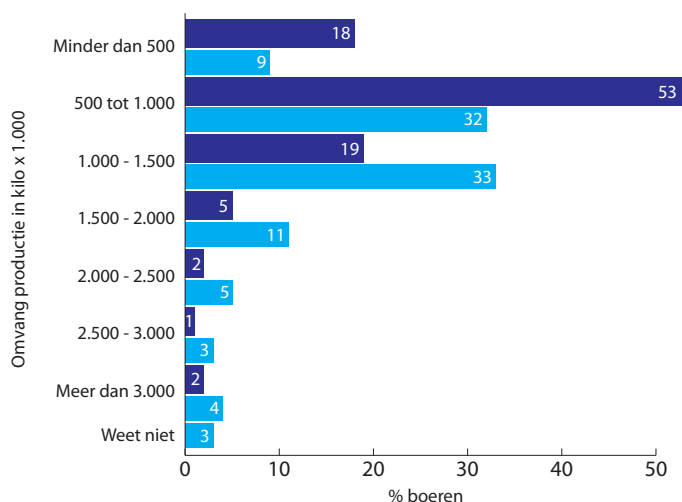
dat na april kalft. Op basis van de melkprijs vanaf komend voorjaar beslist de melkveehouder – die met een gemiddelde melkproductie van 9.000 liter melk met 4,3 procent vet en 3,9 procent eiwit boven het gemiddelde van Drenthe ligt – of hij de jonge melkkoeien weg doet of niet.

Om tijdens de stalperiode zo weinig mogelijk werk met zijn koeien te hebben, en om zijn rug te ontzien, laat Luning zijn hele veestapel in februari en maart kalven. Een trekker past niet in zijn Hollandse stal, daarom voert hij al zijn dieren met een kruiwagen. Hij vindt deze arbeidsintensieve werkwijze geen probleem. „Deze oude manier van boeren vind ik mooi.”

Op langere termijn sluit Luning een eventuele bedrijfsuitbreiding en -modernisering niet uit. Die keuze laat hij over aan de volgende generatie.

„Mijn kinderen zijn nu 11 en 13 jaar. Wanneer een van hen aangeeft interesse te hebben in het overnemen van ons melkveebedrijf, sluit ik niet uit dat we alsnog gaan bouwen. Maar ze zijn nu nog te jong om daarover te beslissen.”

Grakiek 2. Welke omvang denkt u dat uw bedrijf heeft in 2020?

„Alle productiefactoren zijn vol benut, dus uitbreiden heeft geen zin. Groeien levert mij niet meer inkomen, wel meer werk.”

„Wat is de melkprijs over twee jaar?” vraagt een melkveehouder uit Noord-Holland zich af. „Ik ben nog niet vergeten dat we zes jaar geleden in de zomer 24 cent per liter kregen.”

Geld van de bank

Van de melkveehouders die gaan uitbreiden,

geeft ruim de helft (55 procent) aan dat ze dit gaan financieren via de bank. Ongeveer 30 procent van de deelnemers aan de peiling geeft aan de groei te betalen met middelen uit het eigen vermogen. Een enkele deelnemer financiert een eventuele uitbreiding met geld van familie, burens of bekenden.

Uitbreiding gaat bij de meeste bedrijven gepaard met aanpassingen van het bedrijfsmanagement. Zo moet bijna de helft van de bedrijven meer mest afvoeren als

gevolg van de groei. Een op de drie bedrijven moet voer aankopen, laat het onderzoek zien. Ook het inhuren van (extern) personeel en arbeidskrachten is voor veel boeren het gevolg van de uitbreiding. Een aantal deelnemers aan het onderzoek geeft aan dat zij de toenemende vraag naar arbeid compenseren door de opfok van het jongvee uit te besteden. Toch hoeft groei niet per se in het management in te grijpen. Twee op de vijf boeren geven aan dat er niets in het bedrijfsmanagement verandert. ■